

З ІСТОРІЇ ІНСТИТУТУ ҐРУНТОЗНАВСТВА та АГРОХІМІЇ ON THE HISTORY of INSTITUTE for SOIL SCIENCE and AGROCHEMISTRY RESEARCH

До 100-річчя від дня народження Бориса Олексійовича Соколовського: спогади

Ю.Л. Цапко, Т.М. Лактіонова

Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», Харків, Україна
E-mail: tsapkoul@i.ua

Борис Олексійович Соколовський, син відомого вченого Олексія Никаноровича Соколовського, народився 31 березня 1920 р. Будучи військовим пенсіонером багато років працював перекладачем у науковій бібліотеці Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського». Його зусиллями з перекладу наукових статей з іноземних журналів і книг німецькою та англійською у бібліотеці значно розширено фонд перекладів наукових публікацій. Крім того він володів також чеською та фінською мовами.

Маємо відмітити високу перекладацьку професійність Бориса Олексійовича. У ті часи, коли ще не було комп'ютерів та Інтернету, він, перекладаючи статтю, одразу друкував текст перекладу на друкарській машинці, спрощуючи, таким чином, подальшу роботу з рукописом. Один з авторів статті згадує, що будучи тоді ще зовсім молодим дослідником, був цим здивований і, беручи приклад з Бориса Олексійовича, також навчився друкувати свої тексти, що дуже допомогло у підготовці кандидатської дисертації. Переклади статей німецьких вчених, зроблені Борисом Олексійовичем, були надзвичайно професійними і стали в нагоді багатьом науковим співробітникам і аспірантам у дослідницькій діяльності та контактуванні з зарубіжними науковцями.

Ерудиція. Навіть з першої хвилини спілкування з Борисом Олексійовичем будь-кому одразу було зрозуміло, що ця людина багато знає і охоче ділиться своїми знаннями з іншими. Говорив він лаконічно, спокійно, чітко, зрозуміло як і належить справжньому ерудиту. Він завжди брав активну участь у житті Інституту, наприклад, був одним із найкращих політінформаторів, викликаючи інтерес до своїх лекцій і повагу слухачів.

А коли співробітникам Інституту довелося виконувати завдання, пов'язані з дослідженнями, спрямованими на розробку шляхів ліквідації наслідків Чорнобильської трагедії, Борис Олексійович і сам виявляв живий інтерес і завжди докладно розпитував тих, хто повертався з експедиції, про ситуацію у зоні ЧАЕС.

Скромність. Підполковник у відставці, бойовий командир, Борис Олексійович був відзначений багатьма бойовими нагородами, але ніколи не хизувався фронтовими успіхами, хоча розказати було про що. Із особової справи Бориса Олексійовича відомо, що війну з фашистською Німеччиною він починав на бронепоезді №2 імені Хрущова, і потім воював заступником командира взводу ПВО. Далі його бойовий шлях продовжувався на різних посадах, пов'язаних з його лінгвістичними здібностями.

У 1943 році він вступив у лави КПРС, і це багато про що говорить, адже з історії відомо, що гітлерівці найжорстокіше поводитись з полоненими комуністами. З квітня до серпня 1945 року він служив у розпорядженні начальника 1-го Українського фронту, що свідчить про його знання і заслуги.

В Інституті не було секретом, що під час війни Борис Олексійович служив у розвідці, що було зрозумілим, адже він досконало знав німецьку мову. І це не було лише штабною роботою. Відомі деякі епізоди з його фронтових буднів і зокрема той, коли йому вдалося полонити «фашистського язика». Він розповів, що з юнацьких літ захоплювався спортивною боротьбою, а потім закінчив інститут фізкультури, отже був добре підготовлений фізично, що й допомогло на фронті.

Його важку фронтову роботу і бойові заслуги відзначено двома орденами Вітчизняної війни (1-го та 2-го ступеню), двома орденами Червоної зірки, а також багатьма медалями: «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За освобождение Праги», «За Победу над Германией».

У спогадах про передвоєнні роки Борис Олексійович вважав, що деякі сторінки його долі були перекреслені через несправедливі гоніння (сталінські репресії) на його батька, академіка Олексія Никаноровича Соколовського. Так, після успішного закінчення першого курсу артилерійського училища (1938 р.) його звільнили за рішенням Військової ради Київського військового округу.

Коли святкували ювілей його батька, засновника нашого Інституту і відомого у світі вченого, ґрунтознавця – Олексія Никаноровича Соколовського, Борис Олексійович розповідав багато цікавого. Академік Соколовський був надто суворим вчителем, який вимагав від своїх учнів самовіддачі і самовідданості в науці. Сім'я Соколовських жила в той час на вулиці Митроносицькій, напроти Інституту, і з вікон їхньої квартири добре було видно вікна аспірантської аудиторії, де працювали аспіранти Олексій Михайлович Можейко, Олександр Маркович Грінченко, Микола Костянтинівич Крупський та інші. Так от, якщо після 20-ї години в аспірантській не «кипіла» дослідницька діяльність, то це вже розглядалося як «ЧП» і наступного дня винуватцям діставалося «на горіхи».

Борис Олексійович полюбляв шахи, добре знав стратегію і тактику шахматних баталій, любив красиві комбінації. Тому дуже часто приходив за пів години до початку роботи, щоб зіграти блиц-партію в шахи або повболівати за товаришів, місцем зібрання яких була кімната №23 у корпусі на вул. Чайковській. До команди шахістів входили Р.С. Трускавецький, В.Я. Ладних, М.М. Зінченко, Ю.Л. Цапко, І.А. Чернов і багато інших. Такі вранішні зустрічі об'єднували людей, налаштовували на серйозну роботу.

Отже, Борис Олексійович Соколовський запам'ятався нам, певно й усім колегам, що близько його знали і працювали поруч, як висока статна людина з доброю військовою виправкою, високої ерудиції і водночас, великої скромності і людяності.

To the 100th anniversary of the birth of Borys Oleksiyovych Sokolovsky: memoirs

Yu.L. Tsapko, T.M. Laktionova

National Scientific Center "Institute for Soil Science and Agrochemistry Research named after O.N. Sokolovsky",
Kharkiv, Ukraine
E-mail: tsapkoul@i.ua

Borys Oleksiyovych Sokolovsky, the son of the famous soil scientist Academician Oleksiy Nikanorovich Sokolovsky, was born on March 31, 1920. As a military retiree, he worked for many years as a translator in the staff of the scientific library of the National Scientific Center "Institute for Soil Science and Agrochemistry Research named after O.N. Sokolovsky". Thanks to his efforts to translate books and articles in foreign journals from German and English, the library established a fund for translations of scientific publications, which were a solid support for the research activities of scientists and graduate students of the Institute.

Keywords: Borys Oleksiyovych Sokolovsky; translator; NSC ISSAR.

Citing: Tsapko Yu.L., Laktionova T.M. 2021. To the 100th anniversary of the birth of Borys Oleksiyovych Sokolovsky: memoirs. *Agrochemistry and Soil Science*. Collected papers. No. 91. Kharkiv: NSC ISSAR, P. 82-83. [in Ukrainian].